

DE BIB GAAT DIGITAAL

Bibnet moet als organisatie zorgen dat bibliotheken mee hun rol kunnen spelen in de digitale wereld. Ilse Depré, projectleider lokale praktijkontwikkeling en communicatie bij Bibnet, licht in haar presentatie toe wat bibliotheken op digitaal vlak kunnen betekenen.

3 grote pijlers:

- **De collectie gaat digitaal:**
 - e-boeken + de ontwikkeling van het VEP (Vlaams e-boekenplatform)
Een probleem is het leenrecht dat in principe niet geldt voor digitaal ontlenen; hier wordt, ook op Europees niveau, aan gewerkt.
Er zijn nu al een paar duizenden Nederlandstalige e-boeken (via DBNL-link) in de bibliotheekportalen geïntegreerd.
 - op gebied van de prentenboeken zijn al grote stappen gezet: de fundels, met binnenkort hiervoor ook een app voor mobiele dragers (wereldprimeur want je kan er zowel in kopen als lenen)
 - integratie van krantendatabank mediargus.
 - digitale muziek: Bibfm. Ontsluiting van de digitale muziekcollectie; ook van thuis uit als lid van de bibliotheek, onbeperkt binnen de muren van de bibliotheek.
- **De bib begeeft zich digitaal:** daar zijn waar je publiek is
 - blogs van bibliotheken, bijv. in Halle
 - Facebook: 115 bibliotheken hebben een account
 - Twitter: een 20-tal bibliotheken
 - Bibliotheekportalen: bevat heel veel digitale bronnen, die op een geïntegreerde manier worden aangeboden
- **De bib helpt het publiek digitaal te gaan:** digitale kloof, e-inclusie, mediawijsheid
Eerste graad van de digitale kloof: toegang tot het internet
Tweede graad van de digitale kloof: het leren gebruiken van het internet.
In vergelijking met andere landen hebben we zeker op die tweede graad nog een kloof te overbruggen in Vlaanderen. Die kloof lijkt ook steeds groter te worden, aangezien er steeds meer digitaal wordt georganiseerd.

We staan uitgebreid stil bij dit derde luik van de digitale taken van de bibliotheek.

Bibliotheken zetten zich steeds meer in op het verlagen van de digitale kloof in hun gemeente.
Vanwaar die rol van de bibliotheek?

- Het behoort tot de kerntaak van de bibliotheek: een basisvoorziening waar elke burger terecht kan met zijn vragen over kennis, cultuur, informatie en ontspanning. Ze bemiddelt actief bij het beantwoorden van deze vragen.
- Door hun laagdrempeligheid, het wijdverspreid netwerk van bibliotheken, de lokale verankering en inbedding in de gemeente
- Bibliotheken zijn zelf ook digitaal, met hun collectie
- Zij hebben al een groot netwerk uitgebouwd: scholen, ocmw's, andere culturele instellingen,...

De bibliotheek kan drie rollen opnemen:

- **Facilitator:** infrastructuur bieden, OCR, ...
bijv. bib Elsene tijdens Digitale Week
- **Coach:** actief bemiddelen, organiseren, ...
bijv. bib Kortrijk tijdens Digitale Week
- **Netwerker:** samenwerken, verbindingen met andere organisaties, ...
bijv. bib Roeselare: de bibliotheek coördineert de volledige werking van de Digitale Week.

Heel vaak gaan die verschillende rollen ook samen.

Niet alleen tijdens de Digitale Week, maar het ganse jaar door wordt er op dit thema ingezet.

Voorbeelden:

- West-Vlaamse Delphi-bibliotheken.
- Zandleeters in Oostende: samenwerking tussen bibliotheek en Linc vzw.
- Digigids van Bornem: een blog met antwoorden op allerlei digitale vragen: zowel technisch als inhoudelijk (hoe moet ik zoeken op internet?)
- Rupelbibliotheken: Computerestafette
- Oosterzele: laaggeschoolden van de gemeente bereiken. Laaggeschoolden van het gemeentepersoneel als eerste doelgroep met een eindproduct als doelstelling, bijvoorbeeld kookboek, een kalender met zaai en oogsttips, activiteitenklapper,...
- Genk: Bibbattle. Doelgroep studenten van 1ste of 2de middelbaar, die een bibliotheekintroductie krijgen: een digitaal spel om informatievaardigheden bij te brengen.
- Bib van Genk en Maaseik als piloot voor Digital storytelling: leerlingen gaan praten met ouders en grootouders; op basis van tekst-, foto- muziek- en beeldmateriaal maken leerlingen een digitaal verhaal van hun afkomst. Hierbij haat men ook in op mediawijsheid; oa wat zijn de beperkingen van copyright en dergelijke?

Ook andere organisaties zetten in op e-inclusie. Wat onderscheidt bibliotheken van andere organisaties?

- Lokale verankering van de bibliotheek. Bibliotheek kan op die manier trekker worden binnen de gemeente.
- Qua inhoud: wat doe je met informatievaardigheden en het aanleren van het kritische aspect

- Doelgroep senioren: bib is dichtbij, het gaat om heel concrete dingen (zoals Skypen met kleinkinderen), in CVO's zijn opleidingen te lang (een volledig trimester) en te uitgebreid.

Uitdagingen:

- Misschien ook buiten de muren durven gaan: op andere locaties dingen gaan organiseren.
- Besparingen
- Uitstroom van het personeel
- IT-competenties van het personeel
- Voorbeelden in buitenland: bibliotheken gaan zich anders profileren. Innovatiecentra, Idea stores in Londen, Youmedia in Chicago.

De behandelde thema's worden verder uitgediept met reflecties uit verschillende hoek.

1. Ilse Mariën, onderzoekster digitale kloof, Smit en VUB

Een testcase: kinderen kregen ofwel boeken ofwel internet als bron om bepaalde informatie op te zoeken; unaniem zeiden ze dat boeken makkelijker waren om op te zoeken; allen vonden ze internet ook gevaarlijker omdat ze er identiteit vrij geven. Kinderen en jongeren hebben het moeilijk om dat internet te leren gebruiken.

Bibliotheken spelen nu al een belangrijke rol in het digitale verhaal. Voordelen van bibliotheken: netwerk (infrastructuur is er aanwezig: ruimte – pc's – internet) + samenwerking (jongeren worden door andere initiatieven zeer moeilijk bereikt – bibliotheken slagen daar makkelijker in) + inbedding in de lokale gemeenschap

Behoeften: nood aan ondersteuning (technische helpdesk), train-the trainer (opleiden van de begeleiders), heuristiek, focus (welke doelgroepen ga je wel en waar ga je niet op focussen).

2. Geertje Descheemaeker, bibliothecaris bibliotheek Genk

Iedereen organiseert zich anders door de invloed van web 2.0 en 3.0. Men is kritischer, men wil het anders en men wil meer. Iedere bibliotheek moet zich focussen op het digitale. De bibliotheek kan het niet alleen; samenwerking is noodzakelijk. De medewerkers zijn heel belangrijk: ook zij moeten mee in het verhaal, want zij moeten anderen overtuigen mee te gaan in de digitale evoluties.

In Genk vier domeinen waar ze het verschil willen maken.

- Digitale bib met collectie: databanken, fundels, e-boeken
- 'Openheid': als er geen software oplossingen zijn, zoeken ze andere partners die het gevraagde wel kunnen waarmaken. De techniek moet de ideeën volgen en niet omgekeerd, dat de techniek bepaalt wat kan en wat niet.
- De bib als leercentrum: kleine opleidingen, korte demo's (vb. tax-on-web). Andere opleidingen in samenwerking met partners

- Als bib aanwezig zijn op het internet.

3. Jan Winters, schepen van cultuur in Puurs

Vanuit het beleid moet je keuzes maken. Zijn die keuzes binnen 10-15 jaar nog relevant?

Bijvoorbeeld reisgidsen, heb je ze binnen 10 jaar nog nodig? Hebben we de bib ook nog nodig voor fictiewerken als andere elektronische toestellen het gedrukte boek verdrücken? Muziek wordt volledig digitaal.

Is er dan nog een fysiek gebouw nodig? De evoluties in het digitale zijn niet te stuiten: gsm's, internet,... Wat met de bib? De rol van de bib gaat moeten veranderen. Hun meerwaarde creëren: begeleiding van mensen, een stuk opleiding geven, samenwerkingsverbanden aangaan.

Ine Vos, projectleider Canon Cultuurcel

Samenwerking met onderwijs is noodzakelijk en Canon Cultuurcel speelt hier een cruciale rol in.

Leerkrachten moeten bij het aanleren van mediawijsheid aan jongeren begeleid worden, zodat ze beter ondersteund worden. Faciliterende taak voor bibliotheken.

Bibliotheken en andere culturele instellingen kunnen een belangrijke schakel vormen in dit netwerk.

4. Peter Van den Brande, educatief medewerker Vormingplus,

Twee tips voor bibliotheken:

- “Bibliotheken hoeven niet te pieken.” Je moet je aanbod lang genoeg aanbieden. Mensen moeten tijd krijgen om te beseffen dat het interessant en nuttig voor hen kan zijn.
- “Bibliotheken mogen niet op het verkeerde been zetten.” De keuze achter de collectie, waarom je een spreker uitnodigt,... je moet het kunnen duiden aan je publiek. Diezelfde keuzes moet het publiek ook maken, dus dat moet kunnen geduid worden. Ze moeten weten op welke informatie ze kunnen voortbouwen.